

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил, 1 августдан чиқа бошлаган

№ 22 (65997)
1997 йил, 15 март, шанба

Сотувда эркин
нархда

СУЮКЛИ ВОРИСЛАРИМИЗНИ ЎЙЛАБ

Орада утган уч кун мамлакатимизда талай воқеаларга бой бўлди. Республикаимизнинг эртанги куни, келажагини ўйлаб иқтисодиёт, маънавият бобида ҳукуматимизнинг қатор қарорлари қабул қилинди.

Азиз ўқувчилар, албатта ҳар бирингиз бирор соҳа, касб эгаси бўлишни орзу қиласиз. Сиз, ёшларнинг Ўзбекистоннинг иқтисодий ва маънавий эҳтиёжига мос келадиган, юксак малакали хорижий мутахассислар билан рақобатлаша оладиган, салоҳиятли, иқтидорли бўлишингиз учун зарур чора-тадбирларни кўришга қаратилган юртбошимизнинг «Кадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастур тузиш тўғрисида»ги фармойиши катта аҳамиятга эга қарордир. Зеро, ҳамма гап сизларнинг пухта билим эгаллашингизда қолган.

Яна бир қувончли хабар шундан иборатки, «Ўзбекистон Бадий академиясининг фаолиятини ташкил этиш тўғрисида»ги Республика Вазирлар Маҳкамасининг қарориди Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги мавжуд санъат мактаблари негизда биттадан тасвирий ва амалий санъат лицейлари ташкил этиш ҳамда янги ўқув йилидан бошлаб талаба ва ўқувчилар қабул қилинишини таъминлаш чора-тадбирларини кўриш ҳақида алоҳида ўқтирилади. Орангизда тасвирий санъат ёки санъатнинг бошқа турларига қизиқувчилар бўлса янги билим масканлари Сизларга мунтазир.

Шарқ мамлакатлари халқлари миллий мусиқа ва қўшиқчилик санъатининг нобў намуналарини кенг тарғиб қилиш, ёш авлод қалбида санъатга бўлган меҳр-муҳаббат туйғуларини камол топтириш, халқлари ўртасидаги дўстлик, биродарлик ришталарини янада мустаҳкамлаш мақсадида ҳукуматимизнинг «Шарқ тароналари» Халқаро мусиқа фестивалини ўтказиш тўғрисида»ги қабул қилинган қарори ҳақида шунини айтиш мумкинки, бу ҳам ўз навбатида миллий қадриятларимизни тиклаш, уларни урганиш йўлида қўйилган яна бир қадам. Бундай катта тадбирларда сиз, азиз ўқувчиларнинг ҳам қатнашинингиз тилақдошимиз.

Орада утган уч кун ичида шунча янгилик. Буларнинг бари эртаси, келажаги ойдин Ўзбекистоннинг сиздай суюкли ворислари ҳаёти фаровон, бекаму кўст бўлиши учундир.

ЯНГИ БАҲОР

Мана, яна бир баҳор
Нурида барқ урялмиз.
Боғлар аро беғубор,
Чаппар уриб юрялмиз.
Баҳорни баҳор қилган
Даракчи-гулимикан?
Диллар дилдан интилган
Боғлар булбулимикан?
Ундай десам, азал ҳам
Бўлган-ку баҳор фасли.
Нега айта олмадик
Орзу-ўйларнинг аслин?

Нега ҳатто ўн йиллар
Аввал ўзни билмадик?
Ўзбек бўлиб, ўзбекча
Айтар сўзни билмадик?
Янги баҳор яратган
Янги инсонга раҳмат.
Ўзлингизни англаган
Инсон, имконга раҳмат.
Раҳмат деб қарсак уриб
Турсак яна чалғирмиз.
Юраимиз кўкрак кериб,
Биргаликда мағрур биз.

Янги мақсадлар сари
Борарканмиз бизлар шод
Еллар елиб сарсари,
Бағишлар темир қанот.
Ниш урган куртакларга
Куч-қувват ато этар
Қўл бериб эртакларга
Мурод-мақсадга элтар.
Салом баҳор, бизларни
Уйқудан уйғотиб кел.
Нурга интиқ кўзларни
Ёғдуга чулғотиб кел!

МЕНГА ЁҚҚАН КИТОБ

Учқуприк туманидаги 9-урта мактабда адабий учрашувлар тез-тез ўтказиб турилади. Яқинда бу ерда бўлган «Кутубхона—нурхона» мавзuidaги учрашувда бош кутубхоначи Дилдора Тўйчиева ва болалар уюшмаси раиси Жураевлар раҳбарлигида янги келган китоблар шарҳи тингланди, китоблар ҳақидаги шеърлар, қўшиқлар ижро этилди. М. Ҳолиқова, Г. Ҳолиқбердиева, З. Утбосаровлар ўзларига ёққан китоблар ҳақида уртоқларига сузлаб беришди.

Ш. МАДРАХИМОВА,
Фаргона вилояти.

СТАДИОНДА УЧРАШАМИЗ

Ассалому алайкум «Тонг юлдузи»!

Биз ўсмир-ўқувчи ёшларнинг охири сенга мактуб ёзингдан бошқа чорамиз қолмади. Гап шундаки, кишлоғимизда стадион йўқлигидан спортсевар ёшлар овораи сарсон бўлиб қолди. Жамоа ҳужалиги раисига стадион учун ер ажратишини сураб бир эмас, тўрт маротаба ариза ёзиб кирдик. Ҳатто юқори ташкилотларга шикоят қиламиз, деб огоҳлантирдик ҳам. Лекин ҳар гал олган жавобимиз шу бўлди: «Қаёққа борсанглар бораверинглар, кимга ёзсанглар ёзаверинглар. Барибир стадионга ер ажратиб бермаймиз. Бизга бундан не фойда?»

Яхшиям биз уларга стадион қуриб беринг демаганимиз. Акс ҳолда қандай жавоб олар эдик, номатълум.

Қадрли «Тонг юлдузи!» Нима, биз фақат қорин туярига, фойда қурарига яшашимиз керакми? Юртбошимиз ҳар маърузасида соғлом авлод учун қайғурмоқда. Наҳотки маҳаллий раҳбарлар буни инкор этишса?.. Ёки улар бизни ёш бола деб менсиммай қараётгирми? Лекин биз ҳам буш келмоқчи эмасмиз. Бизга ердаминг керак «Тонг юлдузи».

Музаффар ХОЛМУРОДОВ,
Ўктам АБДУРАЗЗОҚОВ,
Абдужаббор ВАЛИЕВ ва
бошқалар,
Сурхондарё вилояти,
Денов тумани, Тортувли
қишлоғи.

хунар осмониди порлаши учун шарт (шароит) қандай?

«Сен пири комилсан, мен сенга муҳиб», — дейди шоир. Бугун мурғак истеъдоднинг «пиру комиллари» борми?

Катта-кичик, турли-туман истеъдодларни қидириб топиш ва уларга ёрдам бериш учун бугунги кунда республика истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватловчи Улугбек жамғармаси ҳамда «Истеъдод» маркази майдонга чиқди. «Умид» жамғармаси тузилди. «Камолот», «Маҳалла», «Наврўз» жамғармалари ҳам қа-

Илм — ўзни билмакдир

орғтиринлари учун тезда ўз ҳисоб рақамларини очиши ва ундан амалда фойдаланишлари зарур. Шубҳасиз, бошқа устозлар бу таклифга қўшилишди. Ана энди истеъдодлиларга амалий ёрдам янада кучайса керак. Биз эса анжуманда ўқувчилар таъбири билан айтганда катта танаффус чоғи «Зиёкор» фирмаси бошлиғи билан суҳбатлашдик. У киши: кўз билан курганга нима етсин, деди-да ўзи ҳо-

нисор йулингда) мақолалари орасида «Бола-чақа ёки отамнинг бошқа ўғиллари ҳақида» ҳикояси ҳам бор экан.

Навоий тумани 5-мактаб 10-синф ўқувчиси Ҳайитова Комиланинг ҳам адабиётдан истеъдоди айрича экан. 15 ёшли ўқувчи аллақачон ўзининг шеърлар тўпламини чиқариб ултурибди. Бу ўқувчи шоирлик ҳақида:

Шоирлик — бу ширин жондан кечмоқдир, Лиммо-лим фидолик майин ичмоқдир. Шоирлик бу ўзни пора-пора этмоқ. Бағир қони билан сатрлар битмоқ, — деб ҳисобларкан.

Қизиқ, истеъдод худо берса, калланинг катта-кичиклигига ҳам, бевақт туғилишига ҳам қарамас экан. Комилахоннинг синфдоши риёзатдан ноёб қобилият эгаси Қажрамон Содиқов етти ойлигдаёқ ёруғ дунёга қадам қўйган экан.

Навоий шаҳридаги 11-мактабда ҳисоб буйича ноёб истеъдод эгалари 10-синф ўқувчилари Лола Кенжаева ва Дилбар Бобоқулова, Диллола Исаматова, Аброр Султонов каби эҳтимолки, булажак халқаро банкирлардан «Зиёкор» фирмаси ўз ёрдами аймаётган экан. Бу вақтда бизга уларнинг устозлари педагог Мардиқул Ҳолиқов, Норхол Тоировалар завқу-шавқ билан таъбири беришди.

Ўрол ЎЗБЕК.

ИСТЕЪДОДЛАР ҚАЕРДА?

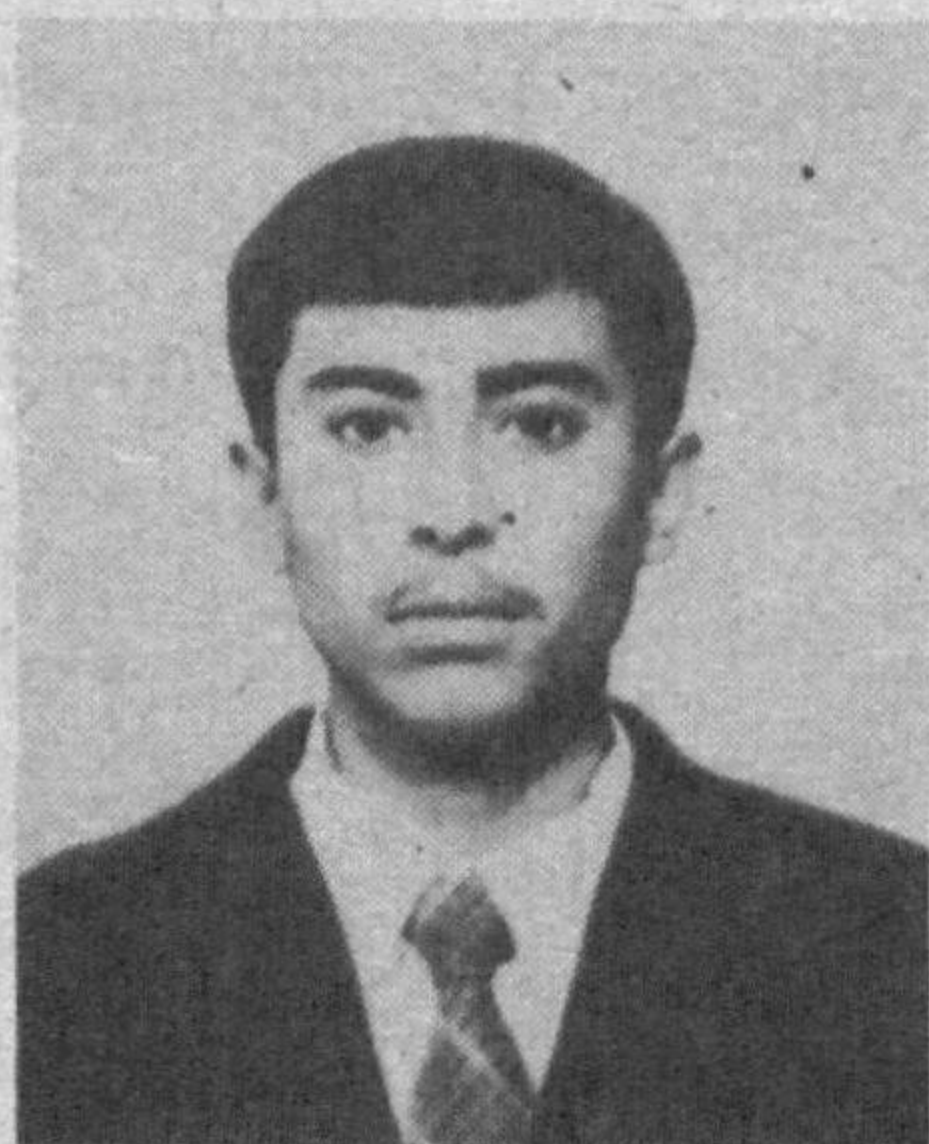
раб туришгани йўқ. «Истеъдод» маркази «Республикамизнинг истеъдодли ёшлари» деб номланган II анжуманини утказди. Тўғри, унда энг истеъдодли болаларнинг ўзлари эмас, уларнинг устозлари — мактаб, лицей ва янги турдаги бошқа ўқув

мийлик қилаётган вилоят истеъдодлари ёнига боришни таклиф қилди. Биз вилоятда уч кун бўлиб, энг истеъдодли болалар билан танишиб, суҳбатлашиб қайтдик. Боев Хуршид педпайнинг 10-синфида ўқир экан. «Камолот» жамғармасининг 500 сумлик стипендиясини олар экан. Хуршид муаллимлик санъати ҳақида ўзининг фикрларини шеър билан ифодалади:

Алишер қалбига солган сеҳр-файз, Ўзингсан, муаллим-устоз

Абул Лайс

Ҳамма фанлардан фақат беш баҳога ўқиётган Нуротадаги 41 мактаб, 7-синф ўқувчиси Умарали Жамолов риёзат, айниқса адабиётдан қобилиятли экан. Қизиқ, одатда адабиётга қобилиятлилар риёзатдан, риёзатга усталар адабиётдан қийналишди. Адабиётда шоир, риёзатда моҳир (синфдошлари таъбири) Умарали қадим донишмандлардек: — математикани тушунмаган ҳақиқатни тушунмай утади, деб, адабиёт ҳақида эса: — Ҳаммадан аввал сўз бор эди, — деб ҳисобларкан. Қизиги кейин бўлди. У тақдим қилган бир даста шеър ва туркум («Фақат беш баҳога ўқишим сири», «Катта танаффусда», «Мен формага қаршиман». «Адабиёт, жоним

муассасаларининг икки юзга яқин раҳбарлари қатнашди. Анжуманда истеъдодли ёшлар танловини утказишга келишиб олинди. Ҳали айтдик, истеъдод маркази вилоятларда ўзининг бўлимларини туза бошлади. Марказнинг Навоий вилоятидаги «Зиёкор» фирмаси истеъдодларни қидириб топиш ва уларга ёрдам беришда намунадир. Анжуманда «Зиёкор» фирмаси бошлиғи Холмамат Ҳолиқулов ўз тажрибасидан келиб чиқиб, муҳим масалани кундан кун кўйди: янги турдаги ўқув муассасалари қўшимча даромад

Дарвоқе, истеъдод деб нима, истеъдодли деб кимни тан оламиз?

Замонлар келади бирам ажойиб, Балки, пайдо бўлар сунъий қўшлар.

Ким билсин, ул замон қариб-қартайиб, Мункиллаб қолармиз ҳозирги ёшлар, —

деб ёзган эди ноёб истеъдод эгаси Эркин Воҳидов. Шоир 60 га қадам қўйди. Сувда чукмас, утда ёнмас, олгин истеъдоди эса, таъбир жоиз бўл-

са, ёшарди. Ийло, истеъдод қаримайди. Истеъдоднинг ўлмаслигини тарих исботлаб турибди. Жамики осори атиқалар (канораю миноралар, пирамидалар) бунга мисолдир.

ИСТЕЪДОД ТУГМА БЎЛАДИ.

демак, истеъдодлиларни богчаю мактаблардан излаш керак

Халқ таълими вазирлиги ўқув бошқармаси бошлиғи Гуландом Тоғасевнинг айтишича, мамлакатимизда 9500 та мактабу лицей, жами 6 миллион ўқувчи бор экан. Энди ҳисобланг: ҳар мингтадан битта ўқувчи алоҳида истеъдодли бўлгандаям, ўх-у-у, қанча мурғак истеъдодлар бор!

Туйқус истеъдодлар қанча? — деган савол пайдо бўлади.

Улар қайси вилоятда, қандай оилада кўпроқ туғилишди? Истеъдод униб ўсмоғи, тобора ерқинлашуви, ниҳоят, илм-фан,

ЭНГ ЧЕВАР, ЭНГ НАЗАҲДА...

Тошкент туманидаги Ҳамид Олимжон номли 12-урта мактабда онахон-опажонларимиз байрамига бағишланиб «Балли, қизлар» курик-танлови утказилди. Танлов шартлари анча мураккаб бўлганига қарамай, тенгдошларингиз уларни шошилмай, пухта удаладиладар. Унинг синф ўқувчиларидан Қизлархон Холматова энг чевар, Гузал Файзиева эса энг пазанда деб топилди.

Курик-танловда ўғил болалар ҳам қараб туришгани йўқ. Улар оналарни мадҳ этувчи шеър ва қўшиқлар ижро этишди. Жумладан, Маъруф Холматов, Илҳом Қайюмовларнинг чиқишлари даврадагиларнинг олқишига сазовор бўлди.

Саъдулла ХҲЖАЕВ.

ҲАЗАЛКЕҲМАК ДОИРАЧИЛАР

Боболардан мерос қолган миллий саз — доирага ёшлар орасида қизиқиш ортаётир. Бўстонлик тумани маданият уйининг «Зарб» доирачилар ансамблида ғазалкентлик элликка яқин мактаб ўқувчилари иштирок этишади. Улар ижросидаги дастурлар ранг-баранглилиги билан кўпчиликини қувонтирмоқда. Ёш доирачилар қочиримларга бой миллий усулларни пухта урганишаётир.

Яқинда жамоа бадий раҳбари Холмурод Ҳожижабборов саҳналаштирган «Бизнинг уйда тўй бугун» деб номланган янги томошалар мухлисларни янада хушнуд этди. Собиржон Эрназаров, Жавлон Огабеков, Ойбек Рустамов каби ёш «Зарб»чилар маҳорати концертга узгача файз бағишлади.

ТА Ў З И М

Учкўприк туманидаги 17-мактабнинг ўзбек тили ва адабиёт ўқитувчиси Малика опа ТОШМАТОВАга мактуб.

1970 йил эди. Сиз 19-мактабда сеvimли фанимдан дарс берардингиз. Эсимда, уй вазифасини сўраб қолдингиз. Мен гўё бажаргандек дафтаримга қараб, ёддан, ёлғондан ўқиб бердим. Орқа партада дафтаримни кузатиб турган синфком Патипа Асқарова: «Нега ёлғон гапирясан?» — деб, чақиб берди. Сиз эса: «Нодон, қўполликка — қўполлик билан, доно эса юмшоқлик билан жавоб қайтаради», «Қатъиятнинг йўқотмай

десанг, ақлинг ва прода-нг оқсашига йўл қўйма» қабилида гапирдингиз. Бу кунда меҳрингиз тафтидан олган билимим билан изланиб ўлмас Умарбеков, Алп Жамол, Пүтфихоним ая қаби замонамизнинг ёрқин юлдузлари ҳақида ёзганларим, Муҳаммаджон Қаримов, Нуриддин Муҳиддинов, Турғун Алиматовлар билан қилган суҳбатларимдан қувонаман. Йўлдош Сулаймон, Наримон Орифжонов, Нодира Рашидова, Мақсуд Қориев қаби устозлар тарбиясидан баҳраманд кўнларимда, сизни эспайвера-

Кувонч

ман. Бир ширин суҳбатлар қўрмоқ истайман, юракдан, самимий. Қанийди буларни сўзлай олсам. Ҳисларимни тил билан изҳор этолсайдим... Сизга шу қадар меҳр билан термуламан, холос!

Сиз ахир нима дейишимни англаб етасиз — кў! Умрингиз узоқ бўлсин. МУХТОР БЕК.

БОДОМ ҚУРМАТИДА МЕҲНАТ ҲАЁЛИМ...

Эсимда, турт ешларда эдим. Яқин қариндошлар йиғилган, ҳовлимиздаги қозонда нимадир пиширилаётганди. Бувим менинг қўлимга майда тошларни тутқазиб, қозонга ташлашимни айтди. Уша кун ҳовлида кўпроқ уйнабман шекилли, кечга бориб, ҳароратим ошди. Бувим менга шу пайтгача таъмини билмайдиганимни жудаям ширин нимадир едирди. Мен илк бор татиб кураётган бу таом ниҳоятда хушбўй, хуштаъм эди. Менинг хурсандлигимни кўрган онам алла айта бошлади:

Алла айтай ширин болам, ором олгин, алла, Наврўз туни алла тинглаб, ухлаб қолгин, алла...

Алла сеҳридан ухлаб қолибман. Шу кун тушимга оқ либосдаги оппоқ соқолли бобо кириб, қўлимга икки дона бодом магзини берди. Кейин пиелада нимадир тутқазди. Яна мени бағрига босиб,

бундай деди: «Қизалоқ, нега йилдинг бу улут кунларда хафа бўлиш мумкин эмас. Сен еган таом сумалақдир. Уни илк бор тотиб кўрдинг. Фақат, сумалақ лапарсиз, алёрсиз қайнатилгани учун ҳам сен ичкикиб, касал бўлиб қолдинг. Яхшики, онанг алласи мурғак қалбинга ором берди. Наврўз меҳр-оқибат, эзгулик рамзи. Фақат яхши ният қил. Биз яна куришамиз, Наврўзни кут!»

Чучиб уйғондим. Гудак қалбим уша меҳрибон бобога интилаверди. Момоқаймоқ, гулчечакдан ва турнадан бобони, сумалақни суруқладим. Момоҳаёт, табиат ва булоқ сувига илтижо қилдим. Заминдан, оппоқ капалагу қалдирғочдан садо келди. «Хумо қуши истиқлол суруридан шод Наврўзни олиб келди. Уша тушимда кўрган Хизр бобо ҳада этган қалъамиз тикланди».

Мен узимни бодом куртагидек

ҳис этаяман. У сингари бегубор, мусаффо орзуларимдан энтикиб яшайман. Ойдин туйғуларимни, сирларимни фақат Наврўзга айтгим келаяпти!

Бувимнинг айтишларича, Наврўз кунлари гуша пиширилар экан. Азал-азалдан бу таом етти қил (ерма бугдой, арпа, нухот, жухори, мош, ловия) неъматдан тайёрланган. Наврўзи айёмда бу таом яхши ниятлар билан қариндош-уруғлар ва қўшнилари тарқатилган.

Баҳор байрами, куй-қушиқ, лапарлари билан гузал. Кейинги пайтларда негадир ажойиб фасл даракчиси булган гуллар ҳақидаги «Бойчечак», «Лола», «Бинафша» каби халқ куйи билан айтилаётган кўнқиқлар камайиб кетди. Наврўзи қайтган элга қадим наволари, унутилмас куй ва қушиқлари қайтиб келсин!

Наврўз осмонидаги оппоқ булутлар менинг орзуларимга ухшайди. Ғуе эртақдаги она бугу улкан шохларида бешиқ, эзгулик олиб келаятгандек. Олтин бешиқ эса юртимга бағри бутунлик, омонлик, бахт ато этишига ишонаман.

Махбуба СУЛАЙМОНОВА, Фаргона вилояти
Учқўприк туманидаги 20-мактабнинг 5-синф ўқувчиси.

НАВРЎЗ НАШИДАСИ

Наврўз... У қуёш, яхшилик, меҳнат ва шодлик тим-солидек улугвор жаранг беради.

Урта Осиё халқлари жуда севиб, ардоқлаб келаятган Наврўз кўп маротаба қоралашларга дуч келди. Турли баҳоналар билан уни кишилар хотирасидан учириб ташлашга ҳаракатлар бўлди. Лекин Наврўз одамлар дилига ўрнашиб қолганлиги учун қаддини ростлаб олди, яна халқимизнинг сеvimли байрамига айланди.

Наврўзи олам элимизга истиқлол шамолини олиб келди.

Наврўз йилнинг бошланиши бўлиб одамларни табиат қучоғига чорлайди. Олам гузаллиги, мусаффо ҳаводан баҳра олувчи кишилар тоғ ён-бағрларида дам оладилар. Наврўз шодлиғини уйин-кулгу, аския, қушиқ ва рақсларсиз

тасаввур қилиш қийин.

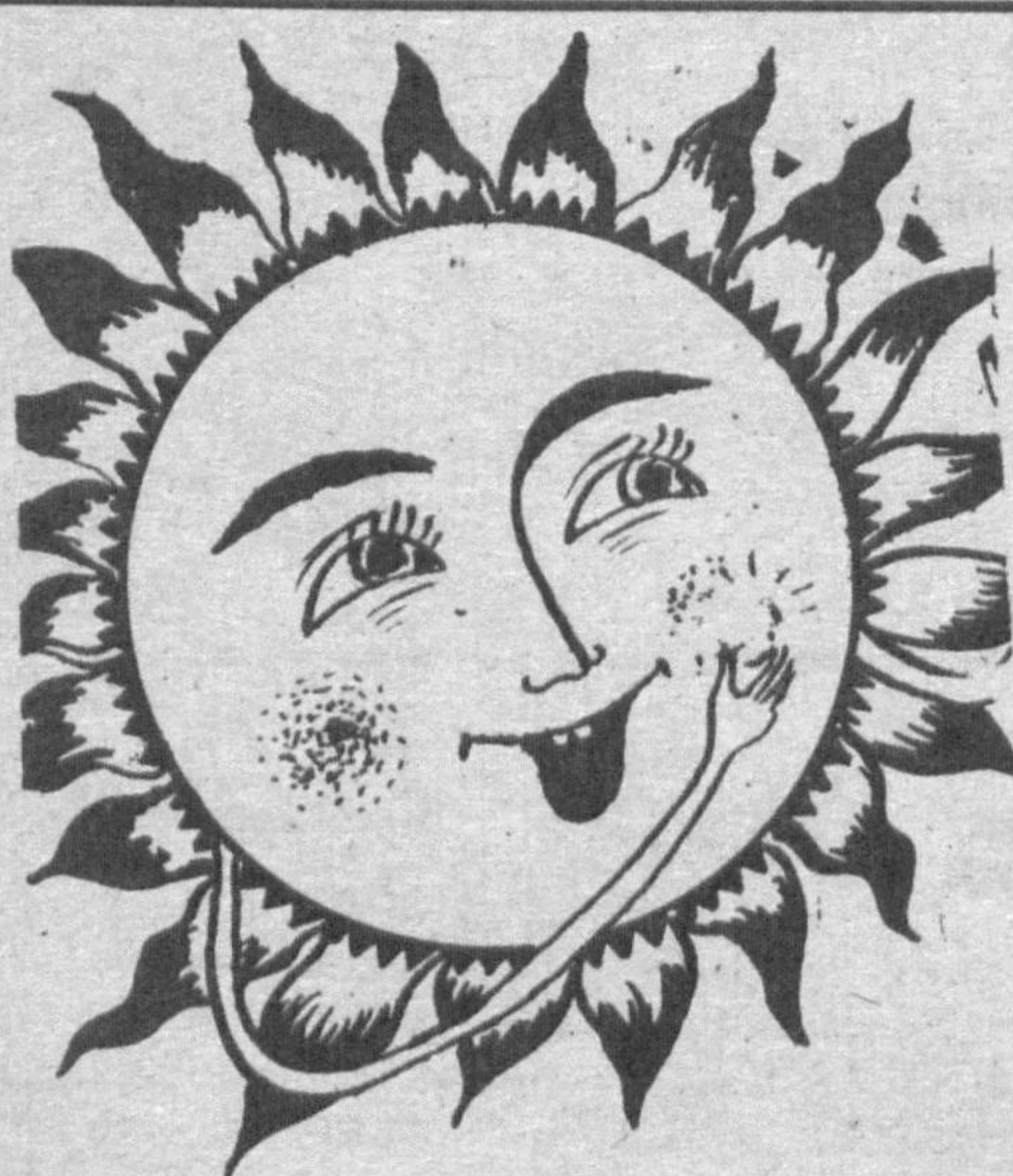
Наврўз «янги кун» дегани. Янгиланиш, покланиш байрами. Ҳамма ерда тозалikka алоҳида эътибор берилади. Ҳовли, боғлар, кучалар орасталаниб, мева-дарахтлар, гул кучатлари экилади.

Алишер Навоий ҳам бир ғазалида кеча билан кундузнинг тенглашувига ишора этиб:

Васли аро кўрдим, тенг эмиш бўйио сочи, Тун-кун тенг экан, зоҳир ўлур бўлди чу Наврўз,

—деб ёзди. Келинг, дўстлар мустақиллик замонида, эркинлик даврида Наврўз байрамини асравайлайлик. Янгиланиш байрамингиз муборак бўлсин!

Мухлиса АБДУВОҲИДОВА, Тошкент шаҳри, Сирғали тумани, Чоштепа кўчаси.

«ЎЛКАМДА НАВРЎЗ»
иншо-лар
танлови
ғолиблари
билан
газетамизнинг
келгуси
сонига
таъин шасиз.

ЎЗЛИТИМИЗ КЎЗТУСИ

Ўлкамизга Наврўз кириб келди. Ҳар бир қалбада Наврўз на-шидаси.

Аллома бобомиз Абу Райҳон Беруний бундан минг йил аввал узининг «Қадимги халқлардан қолган ёдгорликлар» китобида Наврўзни таърифлаб берган эди. Умар Хайём эса «Наврўзнама» номи асар ёзди. Халқимиз қувончини, санъатини, истеъдодини Наврўз кунини намойиш этади, гина-қудратлар унутилади, кексаю-ёш - барча бир-бирига чин инсоний муомалада бўлади. Демак нафақат табиат, балки инсонларнинг қалби ҳам гард-ғуборлардан тозаланади.

Сиз Наврўз байрамида Мингбулоққа бир келинг. Ана шунда биласиз Наврўзнинг нақадар қутлуг эканлигини. Халқимиз гузалликни гоётада эъзозлайдиган, саховатли, бағрикенг халқ. Булутлар орасидан чарақлаб қуёш шикқанидай Наврўз кунлари халқимиз узининг эзгу фазилатларини ёрқин намойиш этади. Чунки қишлоғимиз Фаргона водийсининг қоқ марказида жойлашган. Бу юрт Машраблар, Нодирлар, Бобурлар, Фурқат, Муқимий, Анбар отинлар юрти. Сиз бу юртдан Алломиш, Тумарис, Широқ, Барчинларни топасиз. Сумалақ, ҳалим, кук сомсаю чучвараларнинг энг тоғлиси шу ерда. Хушчақчақ уйинлар, хуш-хандон алёру лапарлар, Фарҳод-Ширин каби севишганларга аталган ер-ерлар, Қумушбидек келинларнинг мажлислари, бешиқ туйларию алла куйлари, жарангдор ялла-лар сизни ром этади. Қувноқ ва зукко болалар уз санъатларини

намоиш қиладилар. Ҳа, Мингбулоқнинг Наврўзи булакча, Бу жозиба, бу тароват, нафосат табиат ва инсоннинг муштарак гузаллигидир. Келинг, Наврўзни Мингбулоқда қаршиланг. Биз ҳам сизни андижонча лутфу назокат билан кутиб олайлик.

Шахноза АЗИМОВА, Андижон вилояти, Улугнор тумани, Мингбулоқ қишлоғи.

«Дўппи тикдик ипақлари тиллодан...»
Чевар бўлдиқ дўппидайини палладан
Зар-ипақнинг қатларини қатладик,
Биз миннатдор бўлиб оппоқ пилладан.
Сўзламадик, олтин игна
Бир чувалиб, ип игнани кўзлади.
Чечак қулди, чаман бўлди излари,
Бўлодликми элнинг чевар қизлари? ..

Сочимиздан кўпроқ иппи гул қилдик,
Дилни сўзон, сўзанани дил қилдик.
Ҳар қатимга ҳаёл томди, нур томди,
Сўзламадик, ипақни сўз, тил қилдик.

«Дўппи тикдик ипақлари тиллодан...»
Чевар бўлдиқ дўппидайини палладан...

—Зар иппи сўзанада урмалаб турсин, — дейди қизларнинг устози Музаиян Одилова.
Сураткаш Даврон АХМАД.

ТУМАРИСЛАР ЮРТИ

Қалдирғоч қанотида эзгулик ва бахт келтирадиган Наврўзни, туқинлик ва барака рамзи булган сумалақни, фақатгина шу тантаналарга муносиб уйин-кулгу ва сайиларни яхши кўрмайдиган бола бўлмас керак. Мен ҳар йили укам Темурибек билан бу байрамни орзиқиб кутаман. Кутаману, ҳаёлим утмишга учадим...

Ана, массагетлар қароргоҳи жойлашган кенг сайхонлик. Ҳамма хурсанд. Юракларни аллалаётган сурнай навоси, дилрабо куй-қушиқлар бу ерда катта тантана бўлаётганидан дарак беради. Тантана марказига ўрнатилган тахтда эса массагетлар маликаси Тумарис утирибди. Чиройли кийиниб олган ўғил ва қиз болалар маликага ўзлари териб келган бойчечак ва чуч-

момаларни таъзим билан тақдим этишмоқда. Мамнуният билан даврани кузатиб турган Тумарисбегим имо билан ўғли Спарангизни ёнига чақирди-да, саклар қабиласидан келаятган меҳмонларни кутиб олишни буюрди. Байрамнинг ҳақиқий бекалари бўлмиш аёллар Малика ҳар бир қозондаги сумалақдан, татиб қуришини хоҳлашади. Массагетлар қабиласидаги удумларга биноан Наврўз кунлари нафақат болаларни, ҳатто жониворларни ҳам ранжитиш мумкин эмас. Эркесевар ва адолатпарвар Малика уз тахтида шод утирибди, у ҳали яқин кунларда қора ниятчилар юртига бос-тириб келишини, янаги Наврўз тантаналарида яккаю-ягона ўғли Спарангиз ёнида бўлмасли-

гини билмайдим... Яратганга минг қатла шукурки, озод халқнинг эркини бугиш, фаровонликда кун кечираётган қабиланинг тинчини бузиш, уларни қул қилиш мақсадида келган босқинчилар бадбин мақсадлари билан қаро ер қаърига кириб кетишди. Юртининг келажаги, номусли ва эрки, мустақиллиги учун курашган ва ғолиб чиққан оқила саркарда Тумарис эса жасорат ва озодлик тимсоли сифатида авлодлар қалбида мангу сақланиб қолди.

Ҳар йили ойнаи жаҳон орқали Халқлар дўстлиги майдонида бўлаётган тантаналарни, узларининг адолатпарвар, миллатларвар юртбошларидан мамнун юртдошларимни кўрар эканман, беихтиёр улуг эркесевар Тумарис момомизни, ундан мерос асл анъаналаримиз, ҳузурбахш удумларимизни уйлайман. Улуг саркарда Тумарис давридаги уша исенкор рух, шижоат давом этишини хоҳлайман. Менинг тенгдошларим уз юртларини Тумарисдек ҳимоя қила оладиларми? Бунинг учун Тумарис момомиз курашган, қон тукиб, қулга киритган озодликни асрашимиз, юртбошимиз айтганларидек, ҳар биримиз чинакам ватанпарвар, халқпарвар бўлиб улғайишимиз шарт, деб биламан.

Ёнимда утириб иншомни ўқийётган укам: «Опа, мен ҳам Амир Темурибек давридаги Наврўз ҳақида ёзаман», — деди. Эртақка уч укамнинг бу нияти мени роса қувонтирди. Миллий қадриятларимизнинг қайтгани рост бўлсин!

Юртим, улутларга макон булган азиз Ватаним, Бахт ва эзгулик, эрк ва фаровонлик рамзи булган табаррук Наврўзнинг, дилбар баҳоринг саховат ва меҳр олиб келсин!

Тумарис ЎКТАМ, Тошкент шаҳридаги 265-мактабнинг 5-синф ўқувчиси.

ЙўЛЛАРНИ ҲАМ ПУЛЛАШГАНМИКАН?

Йул азоби — гур азоби, деганлари рост экан. Аммо биз томонларда бундан ҳам оғир бўлаётган. Айниқса, биз — Боғизагон қишлоғидаги ҳунар-техника мактабига қатновчи ёшлар учун жуда қийин бўлмоқда. Чунки кўпчилигимиз камида 5-10 чақирим олисдаги қишлоқлардан қатнаймиз. Эрталаблари биринчи соатта етиш амри маҳол. Негаки, автобуслар тирбандлигидан яқинига ҳам йўлайолмайсиз. Чошгоҳга бориб эса автобус деганнинг узини муглақ тополмай қоласиз. Ажабо, Самарқанддан Олмазор, Элипоқ, Жумабозор, Ровотхужа йўналишлари бўйича қатновчи автобуслар қаерга қайиб бўлишар экан?

Ҳар кўни аҳвол шу. Кута-кута охири шахсий ёки ижара автобусга чиқишга мажбур бўламиз. Улар ҳам онда-сонда бир келганидан, тикилинчда нафасинг қайтиб, суякларинг зирқираб, синай дейди. Шофернинг айтганича ҳақ тулаб, бир амаллаб зўрга тушсангиз, керакли бекатдан анча утиб кетган бўласиз.

Шундай пайтларда ё йўлларни ҳам «бир йўлини» қилиб баъзи «тадбиркорлар»га пуллаб юборишдимикиан, деб уйлаб қолсан одам.

Ахир узингиз айтинг, кўн бўйи кутиб, белгиланган йўналишда қатновчи бирорта ҳам автобусни учратмасангиз, не ҳам дердингиз?

А.ЖАЛИЛОВ, Самарқанд вилояти, Тайлоқ тумани.

Улкамда баҳор

Урта асрларда Фарғонадан етишиб чиққан алломаларнинг энг машҳури Абул Аббос Аҳмад ибн Муҳаммад ибн Қодир ал-Фарғонийдир. У IX аср бошларида туғилиб, 860-870 йиллар ораллиғида вафот этган.

Фарғоний геодезия (ер юзасининг ҳажм ва шакллари урганадиган, майдонларини

улчаш билан шугулланадиган) га доир китоблар ёзган. Жумладан, у «Ал комил фил Устурлоб», («Астрономияга доир асбоблар туғрисида мукамал маълумот») ва «Фисаноат ул — Устурлоб» («Устурлоб санъати туғрисида») ҳамда «Етти иқлим» китоби, шунингдек, «Жавоми илм ан-

АБДУЛ АББОС АБДУЛЛО

нужум вал ҳаракат ас - самовия» («Осмон ва юлдузлар туркумлари ҳаракати туғрисида») деган катта китоблари билан бутун ер юзига машҳур бўлган. Унинг бу асарлари XII асрдаёқ лотин тилига таржима қилиниб, бутун Европадаги илмгоҳларда дарслик сифатида ўқитилган. 1669 йилда эса голланд арабшуноси ва математиги Яков Голиус Амстердамда китобни араб ва лотин тилларида нашр этди, шундан сўнг ал-Фарғоний Европада Альфраганус номи билан машҳур бўлди. Умуман олган-

да, унинг кейинги катта асарлари Европа дорилфунунларида астрономиядан асосий қўлланма бўлиб хизмат қилди ва XVI-XVII асрларда бир неча марта қайта-қайта европа тилларида нашр этилди. Уйғониш даврининг энг йирик намояндаларидан бири Ресмондан ХУасрда ал-Фарғоний китоблари асосида Италия ва Австрия дорилфунунларида маърузалар уюштилади. Альфраганус номини Данте, Шиллер, Деламбер, Зутер каби буюк адиблар фахр билан ўз асарларида тилга олганлар.

Ал-Фарғонийнинг «Астрономия негизлари» китоби 1145 йилдан бошлаб кўп марта лотин тилида чоп этилган. Бу нашрларнинг барчасида муаллиф Альфраганус деб ёзилган ва бу ном европа адабиётига сингиб кетган. Ал-Фарғоний

Маърифат ёғдулари

Птолемейнинг астрономик асари «Алмажисти»га изоҳлар ва иловалар ёзган. Шунингдек, ислом календари (тақвими) таърифлагани, қуёш соати тузилишини баён этган. Қисқаси, аллома бобомиз ўз илмий асарлари билан бутун жаҳон фани ва маданияти ривожига катта ҳисса қўшди.

Бугун илм-фанда тез-тез қўлланиладиган альфрангус, фрагментарус, фрагмент каби иборалар Фарғоний номи билан боғлиқ иборалардир.

Олим ҚўЧҚОРБЕКОВ.

(Боши ўтган сонларда)

— Чунки товуқларнинг тиши йўқ, улар тумшугига илган ёмоқни томоғидан утадиган бўлса ютишади, бўлмаса қайтариб ташлашади.

Унинг юзига боқдим. Ута жиддий ҳолатда эди. Бу гапларнинг барчаси унинг учун тамомила янги дунё эди.

— Мана, бизникига кучиб келдингизлар. Мен билан бирга бу

яна уйланиб қолди.

— Нега суясизлар, ахир улар яхши-ку.

— Ҳа, масала анча нозик. Уни шундай қолдириб кета оламасдим. Болалик кўзи билан тасаввур қилаётган, ёшига муносиб ҳаёлларига бироз ҳаётий тузатиш, туғрироғи, фикрини тулдириш зарур қуринди, менга.

— Худо кўйни боқиб, семиртириб, сўнг сўйиб ейиш учун яратган. Умуман дунёдаги барча нарсалар

— Сен ҳали ёпсан, билмайсан, — яна узиникини маъқуллади неварамнинг каттаси.

— Нега билмас эканман, биламан, — бўш келмасди неварамнинг кичиги. — Олма емайди, гушт ейди.

Қарасам, ака-уканинг тортипиши давом этадиган, улардан бири ён босадиган эмас.

— Бўлди-бўлди, талашманглар, Олатой ҳаммамизники, шундай бўлгач, биргаликда пар-

ОЛАТОЙ ҲАКИДА ҚИССА

жонворларни сиз ҳам боқасиз. Ҳадемай ҳаммасини узингиз урганиб оласиз. Кейин урғоқларингизга тушунтириб берасиз.

Неварамнинг юзи еришиб кетди. — Зини катталардек тутиб деди:

— Қўйларга қўшнимизникидан пучоқ олиб чиқаман.

— Албатта, кейин уша пучоқларни туғрашса ургатаман.

Жамшидхон ҳаёлга берилиб кетди. Ким билди дейсиз, ҳозир у ҳаёлан ҳали товуқларга дон, ҳали қўйларга емиш бераётгандир. Қўлимдан иш келиб рузгорга қарашиб, бу борада катталарга ердан бераётганини ҳис этиш қандай ёқимли. Мен ҳавас билан, сўқланиб унинг ҳолатини кузатаман. Бирдан унинг юзи жиддий тус олди. Қандайдир ута муҳим фикр келди, чамаси, унинг ҳаёлига.

— Далажон, қўйларни қишда суясизларми? — суради у.

— Ҳа, — дедим бепарвогина ва шу заҳотиёқ берган жавобимдан афсусландим. Бола-да, унинг мурғак юраги, «суямиз»деган сўзни қандай қабул қилади, тасаввурига қай ҳолатда келтиради. У

ларни яратган эгам биз учун — инсонлар учун бор қилган, тушундингизми? — сурадим невараларимдан.

— Ҳа, — дейишди улар қандайдир ҳаёлларга берилиб. Англадимки, вақти-соати келиб, улар билан бафуржа бу мавзудаги суҳбатимизни давом эттириш албатта зарур.

МУШУК ОЛМА ЕЙДИМИ?

— Олатойни мен боқаман, — деди бир пайт Зафархон.

— Йўқ-йўқ, мен боқаман, — деди ер тепиниб Жамшидхон.

варишлаймиз уни, — дедим тортишувга чек қўйиш мақсадида.

Шу билан баҳс тугагандек эди.

Пешиндан кейин ертулага тушдим. Атрофга аланг-жалам назар ташладим. Тавба, Олатой қуринмайди. Наҳотки, бегонасираб, қочиб кетган бўлса деган ҳаёлга бордим. Шунча уринишларимиз зое кетган бўлса-я. Невараларим кўнглида меҳр қанчалик товланди, буларни у сезмаслиги мумкин эмас.

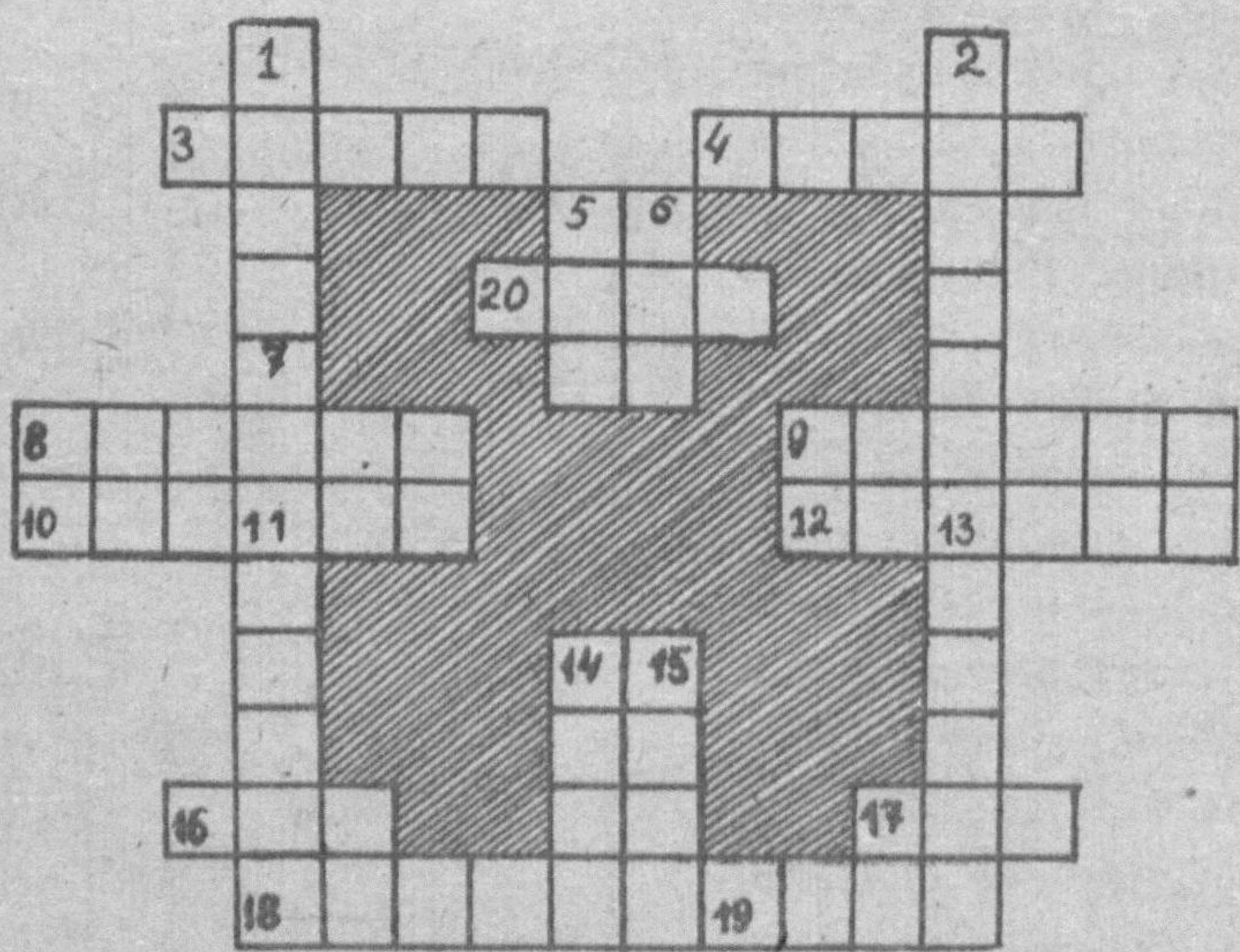
— Олатой, кел, қаердасан, келақол, — қақира бошладим уни. Шу пайт қуёш нури тушмайдиган бурчакда бир жуфт мунчоқ ярақлаб қуринди. Тикилиб қарайман. Ҳа, бу уша — Олатой.

— Оббо, жонвор-ей, шу ердამисан. Сен учун таҳликали бўлган кўнлардан кейин бир оз ором олибсан-да.

Дарров ҳовлига қайтиб чиқдим. Ошхонага бориб, музлатгични очдим-да, озгина гушт олдим. Уни боғи ликопчага солиб Олатойга олиб тушдим. Бир идишда сув олиб кирдим. Олатой барча ҳаракатларимни зийрак ҳолда кузатиб турарди.

(Давоми бор)

БОШҚОТҚИРМА

Бўйига: 1. Дустлик белгиси. 2. Ёзув қуроли. 5. Ҳурматни англатувчи сўз. 6. Чўп ҳайвони. 7. Судралиб юрувчилар ва ҳашаротларнинг яшаш жойи. 11. Қимматбаҳо тош тури. 13. Ўзбек классик шоири. 14. Бахт қўши. 15. Деҳқончилик қуроли.

Энига: 3. Чўп ўсимлиги. 4. Саноат хом ашёси. 8. Инсонни улғуловчи фазилат. 9. Болаларнинг севимли уйини. 10. Шамол йўналишини аниқлайдиган асбоб. 12. Компьютер тури. 16. Муомала воситаси. 17. Ҳайвонлар қироли. 18. Туганмас бойлик. 19. Ижод маҳсули. 20. Тақинчоқ тури.

Тузувчи: Улғубек МҲМИНОВ, Тошкент шаҳар, Шайхонтохур туманидаги 157-мактаб ўқувчиси.

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБУОТ КҲМИТАСИ

Бош муҳаррир

Умида АБДУАЗИМОВА

Таҳрир хайъати:

Наримон ОРИФЖОНОВ, Омон МАТЖОН, Гулнора ЙҮЛДОШЕВА, Марат ШАФИЕВ, Феруза ЖАЛИЛОВА.

IBM компьютерида териладиган саҳифаларда. Офсет усулида босилди. Ҳажми 1 босма табоқ. Буюртма — Т-0155. 11960 нусхада босилди. Қороз бичими — А-3. Босишга тошириш вақти 19.00. Тоширилди — 18.30.

- Рўйхатдан ўттиш тартиби № 000137
- Манзалимиз: 700083, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
- Нашр кўрсаткичи: № 64563
- Телефон: 33-44-25